

С. О. Лавриненко, к. е. н., старший викладач,
кафедра менеджменту організацій і адміністрування
ім. М. П. Поліщука

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Постановка проблеми. Останнім часом такі слова, як «інновації» і «інноваційний розвиток», стали поширеними і часто використовуваними не лише в науковому колі, але й в побутових розмовах. У публікаціях різних авторів – керівників як великих сільськогосподарських підприємств, так і невеликих господарств – наводяться різні точки зору на те, що значать інновації в сільському господарстві. Так що ж таке інновації, для чого вони потрібні сільському господарству і що перешкоджає їх розвитку? Ця тема багатогранна, значима для всіх і заслуговує на увагу.

Аналіз останніх досліджень. Грунтовні дослідження різних аспектів інноваційних процесів в аграрній сфері здійснені провідними вітчизняними вченими, такими як В. Г. Андрійчук, А. П. Гайдуцький, О. І. Дасій, Л. В. Дейнеко, М. Я. Дем'яненко, М. В. Зубець, М. І. Кісіль, М. Ю. Коденська, М. Ф. Кропивко, М. І. Крупка, М. Й. Малік, П. Т. Саблук, В. В. Юрчишин та інші. В роботах дослідників розкриваються питання теорії, методології формування засад інноваційного розвитку виробничої сфери, що передбачають вивчення аспектів інноваційного розвитку на наукомісткому аграрному ринку.

Незважаючи на цінність проведених досліджень, інноваційний процес саме в сільському господарстві на сьогодні є найменш вивченим, особливо на етапі комерціалізації та дифузії інновацій.

Результати дослідження. В основі теорії інноваційного шляху розвитку економіки лежить поняття інновації, що трактується як внесення в різноманітні види людської діяльності нових елементів (видів, способів), що підвищують результативність цієї діяльності [1].

Стосовно до сільського господарства інновації являють собою реалізацію в господарській практиці результатів досліджень і розробок у вигляді нових сортів рослин, порід і видів тварин і птиці, продуктів, матеріалів, технологій рослинництва, тваринництва та переробної промисловості, добрив і засобів захисту рослин і тварин, методів профілактики і лікування тварин і птиці, форм організації, фінансування і кредитування виробництва, підходів до підготовки, перепідготовки і підвищенню кваліфікації кадрів, форм організації та управління різними сферами економіки, що дозволяють підвищити ефективність виробництва.

Інноваційну діяльність в сільському господарстві в сучасних умовах доцільно розглядати як процес управління складними природно-економічними системами і освоєння нових технічних, хімічних і біологічних засобів, технологічних процесів [2, с. 61–68]. В даний час розвиток інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств стримує значна частка факторів.

1. Вкрай слабкий розвиток інноваційної інфраструктури аграрного сектора. Інноваційний розвиток АПК неможливо реалізувати, не маючи для цього належних умов: відповідної інфраструктури інноваційної діяльності або сукупності матеріальних, технічних, законодавчих та інших засобів, які забезпечують інформаційне, експертне, маркетингове, фінансове, кадрове та інше обслуговування інноваційної діяльності.

2. Низька інноваційна активність сільгоспвиробників. Велика частка науково-технічних розробок не стає інноваційним продуктом, залишається непотрібними сільськогосподарському виробництву. Аналіз наукового забезпечення АПК показав, що із загального числа завершених, профінансованих замовником і рекомендованих до впровадження було реалізовано лише 5-6%, а доля 60-70% розробок через 2-3 роки взагалі була невідома ні замовникам, ні розробникам, ні споживачам науково-технічної продукції [3, с. 212–220].

3. Недостатній рівень державного регулювання інноваційної діяльності. Активна інноваційна стратегія аграрних підприємств не може бути реалізована без підтримки держави. Держава має впливати на інноваційну діяльність сільськогосподарських підприємств через здійснення певних кроків, а саме: створення економічних умов що сприяють розробці нових видів техніки та технології; використання стимулюючих інструментів податкової та фінансово-кредитної політики; застосування ефективної патентної політики, інструментів управління інтелектуальною власністю; створення наукових технопарків, кластерів, інших інноваційних агропромислових формувань; пряме та непряме субсидювання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт тощо.

4. Відсутність поглиблення і розширення інтеграції науки і виробництва, створення і вдосконалення інформаційно-консультаційні та наукові служби АПК для забезпечення сільськогосподарських товаровиробників досягненнями науки і техніки. Однак недолік фінансування і недопрацьована законодавча база є перепоною для створення інноваційної системи. Тільки сукупні місцеві зусилля влади, бізнес-спільноти та науки можуть бути благодатним ґрунтом для впровадження інновацій в сферу АПК [4, с. 65–76].

5. Дефіцит кадрів на селі. Основною причиною є відсутність мотивації праці, зокрема низька заробітна плата, а також певні соціальні процеси і явища на селі. В контексті аналізу досліджуваної проблеми важливим є подолання наслідків зневажливого ставлення до селянської праці, яке культивувалося на рівні буденної свідомості. Важливою складовою державного значення є формування культури престижності селянської праці, шанобливого ставлення до селянина, як творця матеріальних благ.

6. Незадовільна маркетингова діяльність. На даний час маркетингова діяльність ще не набула значного поширення, сільськогосподарські підприємства використовуються лише окремі функції та стратегії маркетингової діяльності, які не потребують значних фінансових вкладень та глибоких професійних знань в даній області, однак вони не дають належного довгострокового ефекту.

Основними чинниками, що сьогодні стримують розвиток маркетингу в сільському господарстві є низький рівень знань керівників в області маркетингу, брак кваліфікованих кадрів, неефективна державна політика, спад економіки, дефіцит матеріально-технічних і фінансових ресурсів для створення та функціонування служби маркетингу[5, с.19–42] .

7. Низький рівень інформаційно-аналітичної системи агропромислового виробництва та системи дорадництва, що в перспективі має докорінно змінити технології управління аграрного сектора на всіх рівнях і створити єдиний інформаційний простір для аграрних виробників. Це дозволить не тільки надати інформаційно-консультаційні послуги сільськогосподарським товаровиробникам, а й організувати зворотні потоки інформації з аграрної сфери і забезпечити якісні зрушення у виробництві й збуті продукції сільськогосподарських підприємств та забезпеченні зростання конкурентоспроможності продукції.

Висновки. Основна мета побудови політики формування інноваційної діяльності в сільському господарстві вкладається в Національну програму розвитку аграрного сектору і покликана забезпечити розширене відтворення галузі на основі підвищення продуктивності праці та поліпшення якості продукції перш за все за рахунок впровадження інновацій. Світовий досвід переконує, що в сучасних умовах розраховувати на великі прибутки підприємства можуть тільки тоді, коли вони випереджають конкурентів в освоєнні досягнень науково-технічного прогресу.

Безсумнівно, що аграрній економіці інновації необхідні, і дуже важливо, щоб наші сільгоспвиробники встали на шлях переозброєння і

зможли випускати на ринок високоякісну конкурентоспроможну продукцію. А це можливо тільки за допомогою глобальної державної політики щодо модернізації економіки, розвитку інноваційних галузей, зміні технологічного укладу. І тільки через модернізацію економіки і розвиток інноваційних галузей ми зможемо піднятися на якісно новий рівень економічного розвитку.

Підприємці, які підуть шляхом переозброєння, встануть в один ряд з європейськими виробниками, ризик руйнування їхніх господарств знизиться, а рентабельність зросте.

Список використаних джерел:

1. Словopedia: економічна енциклопедія / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/>

2. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія / [П.Т. Саблук, О.Г. Шпикуляк, Л.І. Курило та ін.] – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 706 с.

3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник / За ред. Н.С. Власенко. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Деркомстату України», 2008. – 361 с.

4. Дацій О.І. Фінансове забезпечення інновацій в агропромисловому комплексі України / О.І. Дацій // Проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку. – 2011. – № 1. – С. 65–76.

5. Від ідеї до продукту / [М.С. Яворський, М.І. Ригель, В.В. Довжик, І.В. Дмитрасевич]. – Львів: ПП Сорока Т.Б., 2009. – 56 с.